

Европейската мрежа за Нулеви отпадъци, Zero Waste Europe, е създадена, за да даде възможност на общностите да преосмислят своето отношение към ресурсите. Нараства броят региони, в които местни групи от хора, бизнеси и общински служители предприемат значими стъпки за премахване на отпадъците в обществото ни.

КАЗУС

#5

Маї 2015

ИСТОРИЯТА НА ЛЮБЛЯНА

ПЪРВАТА ЕВРОПЕЙСКА СТОЛИЦА, КОЯТО ТРЪГВА ПО ПЪТЯ НА НУЛЕВИ ОТПАДЪЦИ

През последните десет години Любляна успява да увеличи десетократно разделното събиране чрез компостиране и рециклиране и да намали количеството на отпадъците за депониране с 59%, като същевременно поддържа разходите си за управление на отпадъци сред най-ниските в Европа. Как успява словенската столица да избегне изгарянето и да постигне най-високите нива на разделно събиране сред всички европейски столици?

Нулеви отпадъци Европа

Snaga е публичното дружество, което осигурява управлението на отпадъците в Любляна и в девет околни общини (380 287 жители). Благодарение на ясно определени цели и постоянство в изпълнението на установените мерки, днес Snaga успява да събира разделно 61% от общинските битови отпадъци и да отдели едва 121 кг остатъчни отпадъци (отпадъци, които нито се рециклират, нито се компостираат) на глава от населението годишно. Любляна се ангажира да намали наполовина количеството остатъци и да увеличи разделното събиране на 78% до 2025 г.

Първи стъпки

Настоящата система за управление на отпадъците в Любляна е разработена когато Словения става член на Европейския съюз през 2004 г. По това време националният план за управление на битовите отпадъци включва разделно събиране, регионални съоръжения за механично-биологично третиране, както и два инсинератора - мащабни инсталации за изгаряне на отпадъци.

Въпреки това, строежът на инсинераторите все още не е започнал. През 2005 г. плановете за първия инсинератор в Кидричево се провалят поради силното противопоставяне от страна на местните жители. Вторият инсинератор е заявен през 2012 г. от град Любляна с намерението да се изгради инсинератор като част от градската отоплителна система. Междувременно Snaga започва рязко да повишава нивата на разделно събиране в града, тъй като Любляна решава да следва целите за Нулеви отпадъци. Това прави инвестициите в изгаряне излишни.

През 2002 г. общината започва да събира разделно хартия, картон, стъкло, други опаковки и смесени (остатъчни) отпадъци в крайпътни контейнери. През 2006 г. Snaga поставя началото на промени в системата и започва да събира биоразградими (кухненски и градински) отпадъци от прага на всички домакинства.

- 100% публично дружество
- Предоставя услуга на 10 общини
- 426 служителя

snaga

Snaga извършва дейност на:

площ: 903,8 кв. км

Общини: 10

Жители: 380 287

Генериране на отпадъци: 98 534 тона/годишно

Разделно събиране на отпадъци (2014 г.): 61%

Остатъчни отпадъци на човек/годишно: 121 кг

Цел номер 1: Събиране от Врата на Врата

През 2012 г. Snaga отстранява крайпътните контейнери за хартия и опаковки и започва събиране от врата на врата по същата система, по която е започнала събирането на биоразградими отпадъци 6 години по-рано. Моделът е тестван за пръв път през 2011 г. в Брезовица - една от малките околни общини. Системата е много ефективна: в рамките на няколко месеца рециклирането на опаковки се увеличава повече от три пъти, докато остатъчните отпадъци намаляват с 29%. След този успешен тест Snaga решава да приложи модела в Любляна и всички околни общини.

Цел номер 2: Намаляване на честотата на събиране на отпадьци

След като Любляна успешно въвежда събиране от врата на врата през 2013 г., Snaga понижава честотата на събиране на остатъчни отпадьци, като същевременно поддържа същата честота на събиране на рециклируеми и компостируеми отпадьци. За слабо населени райони (предимно еднофамилни жилища) първоначално се въвежда събиране веднъж на две седмици, но скоро периодът се увеличава до три седмици. В гъсто населени райони (главно блокове с много апартаменти) остатъчните отпадьци се събират всяка седмица, докато компостируемите и рециклируемите - по няколко пъти седмично.

Това напълно отговаря на ключовите оперативни принципи за интензивно събиране на битови отпадьци, т.е. ако рециклируемите и компостируеми отпадьци се

Еко остров (синьо за хартия, жълто за групи опаковки, зелено за стъкло)

събират по-често от остатъчните, гражданите, които не искат да натрупват отпадьци около себе си, имат стимул да ги разделят у дома.

Въпреки интензивните информационни кампании, проведени от Snaga преди и по време на въвеждането на новата схема, в началото потребителите от районите с ниски нива на разделно събиране се противопоставят на намалената честота за остатъчни отпадьци. Контейнерите за остатъчни отпадьци са пълни до горе.

Въпреки натиска от жители и медии, Snaga настоява за намаляване на честотата на събиране и допълнително подсилва информационните кампании относно причините, които налагат

Събиране от врата на врата (кафяв контейнер за био отпадьци и черен - за остатъчни отпадьци.)

тази промяна. Като част от своята стратегия, Snaga организира посещение на терен за медиите, за да се уверят сами, че контейнерите за остатъчни отпадъци са пълни с рециклируеми материали. След изваждане на рециклируемите отпадъци, остатъците в контейнера в действителност се оказват много по-малко от това, което хората очакват. В резултат на това полево посещение местни и национални медии променят мнението си и се присъединяват към Snaga в изискването към гражданите да разделят по-добре отпадъците

Цел номер 3: Обществено осведомяване, насочено към предотвратяване и повторна употреба

През 2013 г. от Snaga променят комуникационната си стратегия и преосмислят комуникационните си дейности, цели и отговорности. Решават да преместят ключовите си усилия от повишаване на осведомеността относно разделното събиране към насърчаване на гражданите да намаляват количеството произвеждани отпадъци, като се поощряват намаляване на отпадъците, повторната употреба и отговорното потребление. Дружеството започва кампания "Да свикнем с повторната употреба", която по-късно е разширена до национално ниво в сътрудничество с Търговската камара. Snaga насочва вниманието си и към хранителните отпадъци, в търсене на начини гражданите да бъдат по-отговорни за количеството храна, която купуват и изхвърлят. Медиите, местни

си. Количеството разделно събрани отпадъци продължава да расте и през ноември 2013 г. разделното събиране достига до 55%.

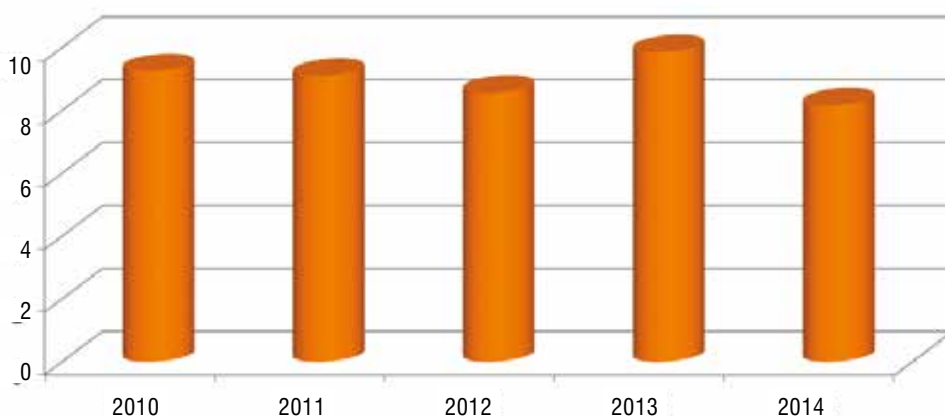
В същото време средните месечни разходи за управление на отпадъци на домакинствата падат, достигайки 7,96 евро през 2014 г. Разходите за домакинствата в Любляна са сред най-ниските в Словения. Средната годишна цена за цялата страна е 150 евро на домакинство, в сравнение с под 100 евро в Любляна.

неправителствени организации и хранителни доставчици се присъединяват към това начинание.

В края на 2013 г. е отворен първият център за повторна употреба в Любляна. Проучванията показват, че благодарение на тези усилия близо 70% от жителите правят необходимото техните вещи да бъдат повторно използвани, след като станат ненужни за тях самите.

СРЕДЕН МЕСЕЧЕН РАЗХОД ЗА ДОМАКИНСТВО (В ЕВРО)

Тъй като удовлетвореността на ползвателите се гради въз основа на качествени услуги и осведомяване, Spaga управлява три уеб страници и използва социалните медии (Facebook, Twitter). Една от тези уеб страници (www.mojiodpadki.si) е ориентирана към обслужваните граждани

Резултати

За десет години количеството на възстановени материали в Любляна се увеличава от 16 кг на човек през 2004 г. до 145 кг през 2014 г. Към 2014 г. средностатистическият жител произвежда едва 283 кг отпадъци, 61% от които се рециклират или компостират. Това означава, че количеството на отпадъците, които се изпращат за депониране, е намаляло с 59% за десет години, а общото количество генерирани отпадъци - с 15%. Това намаление е още по-забележително като се отчете фактът, че Любляна по принцип генерира сравнително ниско количество отпадъци за европейските стандарти. Количеството генерирани отпадъци през 2014 г. е с 41% по-малко от средното за ЕС (481 кг на човек).

Ключов елемент, допринасящ за успешните резултати на Любляна е въвеждането на събирането от врата на врата, особено за биоразградимите отпадъци. Тази стъпка има най-висок принос за рязкото увеличение на нивата на рециклиране. С разширяване на разделното събиране, количеството на остатъчните отпадъци постоянно намалява. Системата е подкрепена от добре управляваната комуникационна стратегия на Spaga, която успява да убеди населението да последва целите и решенията на компанията, въпреки първоначалната съпротива.

Настоящата система за събиране включва осем центъра, където жителите и други потребители могат да занесат отпадъци, които не се събират (или не могат да бъдат събрани) от врата на врата. Там те ги разделят на различни видове: опасни отпадъци, метали, пластмаса, електронно и електрическо оборудване, градински отпадъци, строителни отпадъци, автомобилни гуми, дърво и дървени изделия, едро габаритни отпадъци, дрехи и текстил.

като им позволява да получават информация за потреблението си и да общуват с компанията. Потребителите могат да поискат безплатно напомняне чрез SMS на графика за събиране на отпадъци, да следят разходите си за сметосъбиране и да актуализират своите услуги.

Отделно от центровете, жителите могат също веднъж годишно да заявят събиране на едро габаритни (обемисти) отпадъци от прага на дома. Едро габаритните отпадъци се разделят според материала, а след това в по-голямата си част се рециклират. Домакинствата могат да носят опасни отпадъци, дребно електронно оборудване или домакински уреди два пъти годишно при специално мобилно звено, което обикаля в града по предварително определен график.

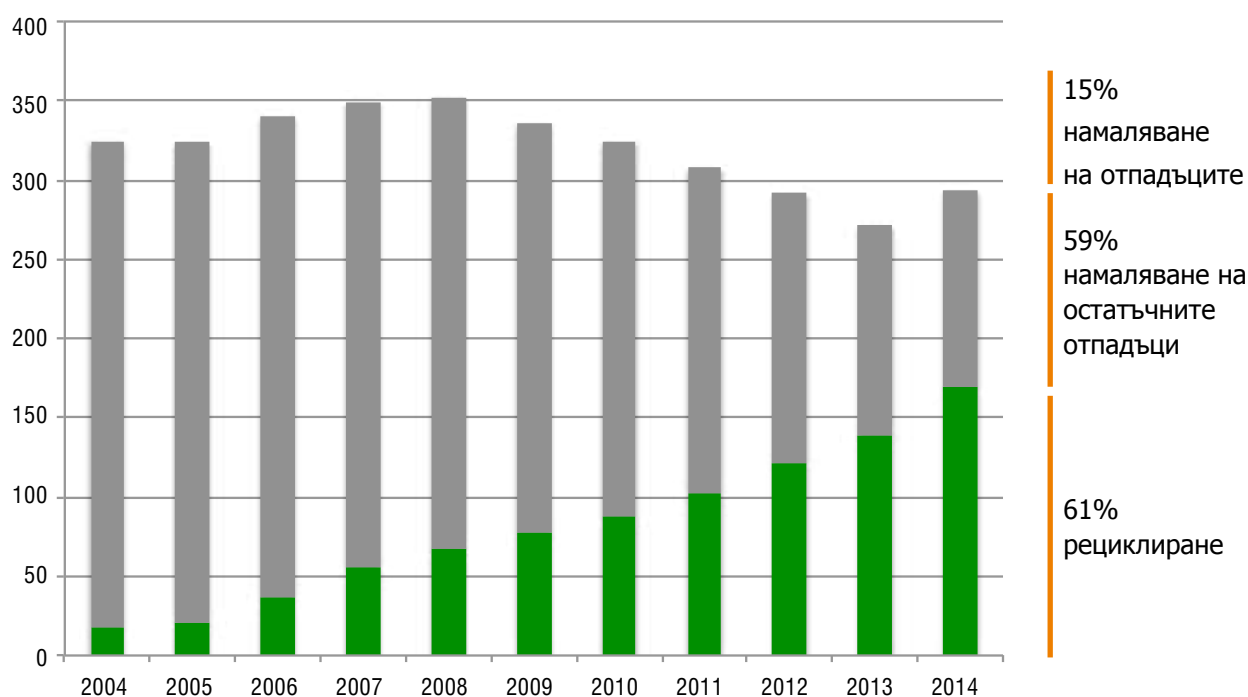
Голямото предизвикателство: Нулеви отпадъци или изгаряне

Както вече бе посочено, през 2012 г. Любляна обявява плановете си за изграждане на инсинератор за твърди битови отпадъци. По това време градът вече рециклира 45% от отпадъците си, но наличното пространство в депото бързо се запълва. Въпреки нарастващото противопоставяне от страна на местните жители, според властите изгарянето на отпадъците е най-доброто решение на проблема.

Междувременно, през 2013 г. нивото на разделно събиране се повишава до над 50%, а през 2014 г. - до 60%. В този момент възникват две дилеми: Какви са границите на успешното разделно събиране? И какво да прави Любляна с остатъчните отпадъци, ако не ги изгаря?

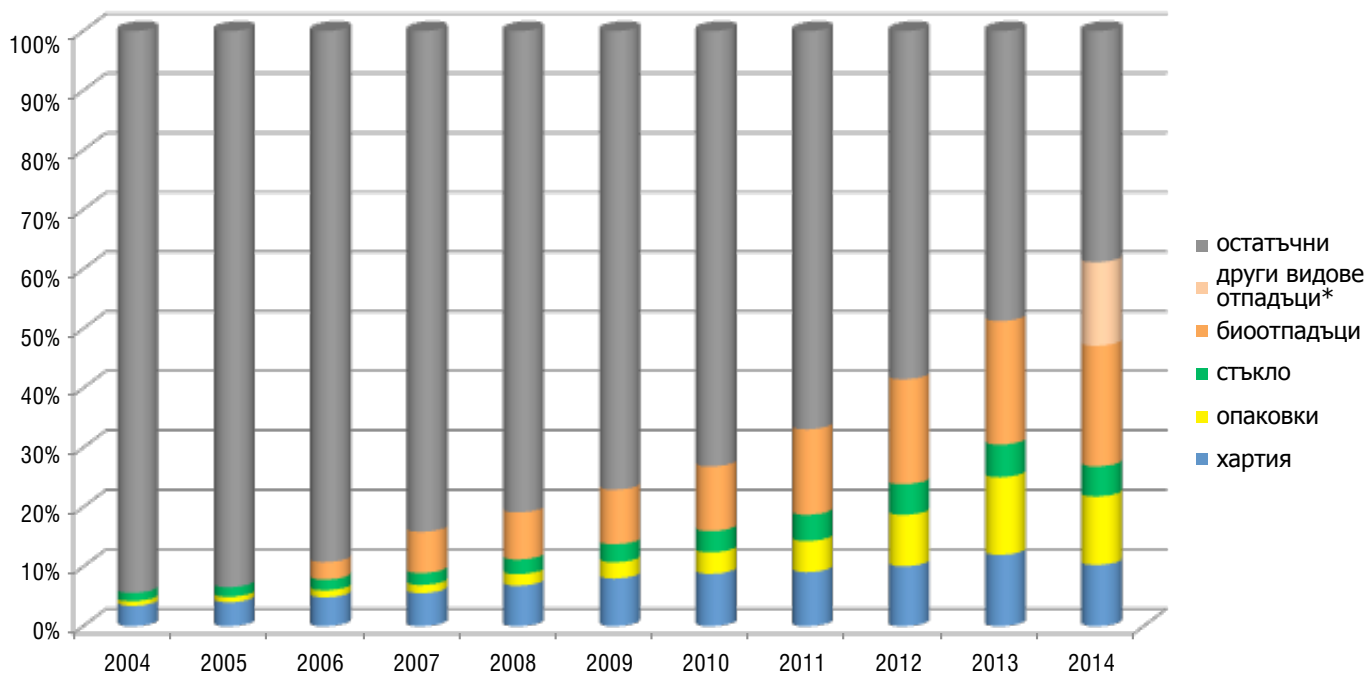
През 2014 г. неправителствената организация **Еколози без граници** става член на Европейската мрежа за Нулеви отпадъци. Организацията подготвя две посещения за словенските компании и оператори за управление на отпадъци, за да се

УВЕЛИЧАВАНЕ НА РАЗДЕЛНОТО СЪБИРАНЕ И НАМАЛЯВАНЕ НА ОСТАТЪЧНИТЕ ОТПАДЪЦИ (КГ/ЧОВЕК/ГОДИНА)

запознат с най-добрите практики за нулеви отпадъци. Първото посещение е през декември 2013 г. в Контарина – европейският шампион по нулеви отпадъци в региона Венето (Италия). Градът има население от над 500 000 души и рециклира над 85% от отпадъците си, а остатъците са сведени до минимум от 50 кг на човек годишно. Словенската делегация наблюдава тази успешна система за разделно събиране, допълнително подкрепена от системата „плащаш повече, ако изхвърляш повече“, а експертите от Европейската мрежа за Нулеви отпадъци разясняват логистичните въпроси и мерките, които стоят зад високите нива на рециклиране. При втората визита през април 2014 г. те научават за завода за възстановяване на материали и биологично третиране (ВМБТ), който надгражда традиционното механично-биологично третиране (МБТ) с цел да се извлекат допълнителни материали от остатъчните отпадъци при спазване на задълженията за предварително третиране на остатъчните отпадъци, предвидени в Директивата относно депонирането на отпадъци, без да се прибегва до термична обработка. Материалите от тези съоръжения се предават за рециклиране, включително и леката фракция.

РАЗВИТИЕ НА СЪБИРАНЕТО НА РАЗЛИЧНИ ОТПАДЪЧНИ ПОТОЦИ, 2004 – 2014 г. (в проценти)

* Други видове отпадъци включва сортираните отпадъци, предадени в еко-центровете. За тази дейност липсват данни преди 2014 г.

Използвайки това, което са научили от тези посещения, Snaga и Общинският съвет на Любляна обявяват своя ангажимент към подхода Нулеви отпадъци и отхвърлят напълно планове за изгаряне на отпадъците. През септември 2014 г. приемането на стратегията за Нулеви отпадъци от Любляна (и три други пилотни общини) е публично обявено в Долната камара на словенския парламент.

Освен Любляна, Snaga предоставя услуги по управление на отпадъци на още девет по-малки близко разположени общини с намерението да им помогне да се насочат към целите за нулеви отпадъци. През май 2015 г. общините присъстваха на първата работна среща за Нулеви отпадъци, организирана от **Еколози без граници**, по време на която общините изразиха намерението си да подготвят и приемат ангажимента за Нулеви отпадъци в рамките на следващите няколко месеца.

Любляна е обявена за Европейска зелена столица за 2016 г. Заслужава да се отбележи, че Любляна е единствената столица сред останалите пет финалистки без никакъв инсинератор и без никакви планове за изграждане на такъв, което ѝ дава значително предимство пред останалите кандидатки.

Целите на Нулеви отпадъци и бъдещите предизвикателства

Любляна поема задължения за:

- увеличаване на разделното събиране до 78% до 2025 г. и до 80% до 2035 г.;
- намаляване на общото количество генерирани отпадъци до 280 кг. на жител годишно;
- намаляване на остатъчните отпадъци до 60 кг до 2025 г. и 50 кг до 2035 г. годишно.

Както при всички други общини-шампиони по нулеви отпадъци, ключовите елементи за успех се оказват политическата подкрепа, доброто управление и задължението за непрекъснато повишаване на целите за нулеви отпадъци. Любляна разполага с всички тях.

Текст: Ерика Облак

Zero Waste Europe е признателна за финансовата помощ от Европейския съюз. Цялата отговорност за съдържанието на тази публикация е на Zero Waste Europe. Изданието не отразява непременно становището на финансиращата институция и тя не носи отговорност за употребата на информацията в него.

Източници:

Snaga Javno podjetje d.o.o, Povšetova ulica 6, 1000 Ljubljana, Slovenija / <http://www.snaga.si>

Отпечатано на рециклирана хартия

За повече информация:

www.zerowasteurope.eu
[www.facebook.com
ZeroWasteEurope](https://www.facebook.com/ZeroWasteEurope)
www.zazemiata.org

Контакти:

info@zerowasteurope.eu
Twitter [@zerowasteurope](https://twitter.com/zerowasteurope)

За Земята
Приятелите на Земята България